

Olga DRUCIARZ

Rodzaje transakcji między nauczycielem a uczniem nieśmiałym

Autorka w swej pracy podjęła problem komunikacji między nauczycielem a uczniem nieśmiałym z perspektywy analizy transakcyjnej. Wykorzystując wiedzę z zakresu transakcji społecznych oraz kontaktów interpersonalnych między nauczycielem a uczniem nieśmiałym, chciała wykazać rodzaj zaburzonej komunikacji w szkole. Główny cel pracy dotyczy zatem rodzajów transakcji między nauczycielem a uczniem nieśmiałym oraz jakości udzielanych mu znaków rozpoznania. Ponadto autorka podjęła próbę wskazania pozycji socjometrycznych dzieci nieśmiałych w badanych klasach.

Adekwatnie do powyższych zagadnień zostały sformułowane następujące pytania badawcze:

1. Z jakich pozycji struktury osobowości transakcyjnej najczęściej komunikuje się nauczyciel z uczniem nieśmiałym?
2. Z jakiej pozycji odpowiada najczęściej uczeń nieśmiały w kontaktach z nauczycielem?
3. Czy nauczyciel udziela psychologicznych znaków rozpoznania w postaci głasków i koleżatek uczniom nieśmiałym?
4. Jaka jest pozycja ucznia nieśmiałego w grupie?

Proces badawczy został podzielony na trzy etapy. Pierwszy etap badania polegał na wyselekcjonowaniu nieśmiałych uczniów z trzech klas gimnazjum. W tym celu zostały wykorzystane dwie techniki: technika rangowania dla wychowawcy każdej z trzech klas oraz technika „Zgadnij kto” dla wszystkich badanych uczniów.

Drugi etap badania polegał na prowadzeniu systematycznej obserwacji bezpośredniej mającej na celu: a) wychwycenie rodzajów transakcji między badanymi nauczycielami a uczniami nieśmiałymi i śmiałymi, b) wskazanie psychologicznych znaków rozpoznania dla wszystkich uczniów badanych klas.

W trzecim etapie, w celu ukazania pozycji zajmowanej przez ucznia nieśmiałego w badanej klasie, zostały przeprowadzone badania socjometryczne.

Autorka, na podstawie uzyskanego materiału badawczego, przedstawiła następujące wnioski:

- Zarówno w grupie uczniów nieśmiałych, jak i śmiałych najczęstszym rodzajem transakcji jest transakcja komplementarna skośna. Przy czym w grupie uczniów nieśmiałych stanowiła ona 61% wszystkich transakcji, natomiast w grupie dzieci śmiałych – 49%.
- W obu grupach na drugim miejscu pod względem procentowej ilości uplasowała się transakcja skrzyżowana (26%).
- Transakcja ukryta stanowiła 7% u osób nieśmiałych, a u śmiałych – 9%.
- Transakcja komplementarna pozioma jest najrzadziej występującą transakcją między nauczycielem a uczniami nieśmiałymi (6%). Jednakże wśród uczniów śmiałych stanowiła 16% wszystkich transakcji z prowadzącymi zajęcia szkolne.
- Stanem osobowości, z którego pochodziło najwięcej komunikatów ze strony nauczycieli w kierunku uczniów obu grup, był stan Rodzica (85%). Przy czym nauczyciel w komunikacji z uczniem nieśmiałym częściej uruchamiał swojego Rodzica Wychowującego, zwanego także Rodzicem Opiekunskim.
- Uczniowie nieśmiali w 90% wysyłali swoje komunikaty ze strony Ja-Dziecko Zaadaptowane.
- Nauczyciel w rozmowach z uczniami udziela psychologicznych znaków rozpoznania w postaci kolczatek. Przy czym w transakcjach z uczniami nieśmiałymi kolczatki stanowią 29% znaków, a głąski 71%. W przypadku uczniów śmiałych kolczatki stanowią 55%, a głąski 45% znaków rozpoznania.
- Z badań socjometrycznych wynika, iż uczniowie śmiali umieszczają nieśmiałych kolegów na pozycji izolacji, która nie dostarcza im okazji do usprawniania swojej komunikacji, ani do dostawania bodźców od rówieśników.

Przedstawione w pracy zagadnienia teoretyczne, jak również wyniki badań nie wyczerpują w pełni przedstawianego tematu. Jest to spowodowane tym, iż zagadnienia dotyczące komunikacji ludzkiej są zagadnieniami niezwykle szerokimi, płynnymi i skomplikowanymi. Nie zmienia to jednak faktu, iż autorka poprzez zbadanie transakcji udowodniła, że nieśmiałość dotyka młodzieży w wieku gimnazjalnym. Co więcej, poważnie ogranicza częstość kontaktów zarówno z nauczycielami, jak i z rówieśnikami.